

**Metoda LEADER
Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD)
Rozvoj venkova se zapojením
místních komunit**

Národní síť Místních akčních skupin České republiky

Národní síť Místních akčních skupin České republiky

Národní síť Místních akčních skupin České republiky, z. s. (NS MAS) sdružuje organizačně samostatné právnické osoby – místní akční skupiny, pracující formou komunitně vedeného místního rozvoje – metodou LEADER

ve prospěch venkova na území České republiky. NS MAS je neziskovou organizací, která oficiálně vznikla v roce 2007, zatímco jako neformální sdružení pracovala již od roku 2005.

Hlavním posláním NS MAS je především:

- sdružovat místní akční skupiny (MAS) pracující podle základních standardů fungování MAS,
- rozvíjet spolupráci s dalšími aktéry, kteří působí ve prospěch venkova a jeho obyvatel,
- hájit společné zájmy členských MAS ve vztahu k orgánům státu, prosazovat transparentní, rovné a administrativně jednoduché stanovení pravidel pro fungování MAS a k vytváření podmínek pro rozšiřování vlivu a úlohy MAS při administraci dotací z fondů určených k podpoře rozvoje venkova,
- reprezentovat a zastupovat členské MAS v jednáních na národní a mezinárodní úrovni, výměně zkušeností a příkladů dobré praxe,
- propagovat a popularizovat úlohu MAS v komunitně vedeném místním rozvoji, k tomu pořádat a organizovat přednášky, školení a instruktáže k vyšší účinnosti práce pro venkov,
- podílet se na pořádání národních a mezinárodních konferencí, výstav, exkurzí, soutěží, slavností, společenských a kulturních akcí podporujících udržitelnost a fungování venkova.

NS MAS spolupracuje se všemi důležitými subjekty a je silným partnerem pro jednání s veřejnoprávními institucemi (vláda, ministerstva, krajské úřady, apod.) a dalšími národními organizacemi (například Agrární komora ČR, Asociace krajů ČR, Hospodářská komora ČR, Sdružení místních samospráv ČR, Spolek pro obnovu venkova ČR, Sdružení podnikatelů a živnostníků ČR a Národní síť zdravých měst ČR).

Na počátku svého vzniku navázala NS MAS kontakt s Evropskou asociací LEADER pro rozvoj venkova (ELARD) a dalšími podobně zaměřenými organizacemi v Evropě a se všemi dosud úspěšně spolupracuje.

Místní akční skupiny zaujímají v současné době na 90 % území České republiky a zahrnuje na 95 % obyvatel, obcí a měst do 25 tisíc obyvatel.

www.nsmas.cz

Místní akční skupina

Místní akční skupina (MAS) je na politickém rozhodování nezávislým společenstvím občanů, neziskových organizací, soukromé podnikatelské sféry a veřejné správy (obcí, svazků obcí a institucí veřejné moci), které spolupracuje na rozvoji venkova, zemědělství a získávání finanční podpory z EU a z národních programů pro svůj region metodou LEADER.

Základním cílem MAS je zlepšování kvality života a životního prostředí ve venkovských oblastech. Jedním z nástrojů je také aktivní získávání a rozdělování dotačních prostředků.

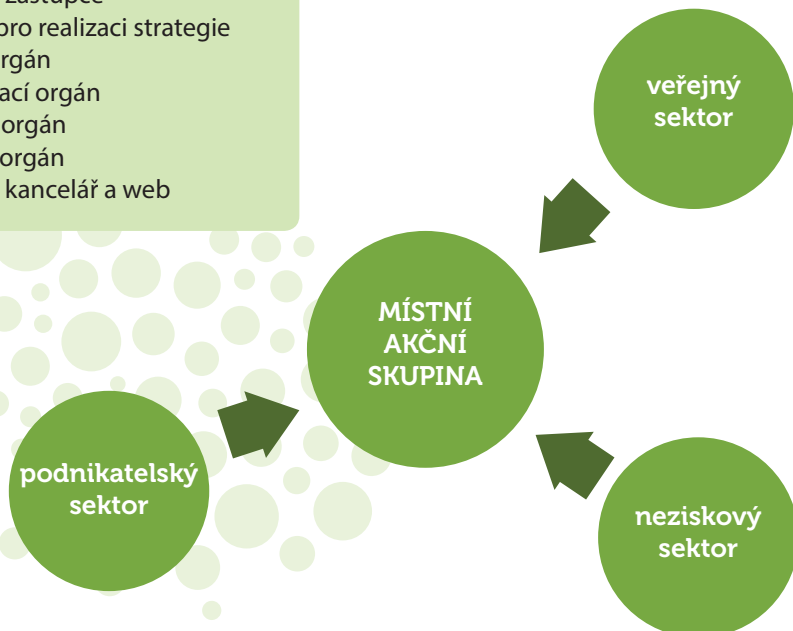
Minimální podmínky vnitřní organizace MAS:

- statutární zástupce
- manažer pro realizaci strategie
- nejvyšší orgán
- rozhodovací orgán
- výběrový orgán
- kontrolní orgán
- dostupná kancelář a web

Práce metodou LEADER předpokládá inovační a kreativní postupy. Není tedy omezena výčtem činností, ale předpokládá se stálé „hledání“ a na druhou stranu systematická a odpovědná každodenní práce ve prospěch venkova.

MAS získává a rozděluje finanční zdroje na podporu jednotlivých projektů, kromě toho i na vlastní projekty. MAS aktivizuje občany na celém svém území, podporuje dobrovolnou činnost a jakoukoliv sebemenší aktivitu oživující náš venkov. V neposlední řadě podporuje komunální sféru a podnikatele při rozvoji venkovské ekonomiky.

MAS vznikají na venkově, konkrétně na území obcí s méně než 25 000 obyvateli, kdy maximální velikost MAS nepřekročí hranici 100 000 obyvatel a není menší než 10 000 obyvatel.

Metoda LEADER

Metoda LEADER je zkratkou „Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale“ neboli „Propojení aktivit rozvíjejících venkovskou ekonomiku“ a je založena na principu zdola nahoru. Veškeré náměty a projekty by měly vycházet z myšlenek a podnětů místních venkovských subjektů a občanů, tedy zdola, nikoliv direktivně řízeny krajskou, státní nebo evropskou politikou mocí shora. Čím více subjektů je v regionu zapojeno, tím lépe pro šíři nápadů a také pro transparentnost působení MAS.

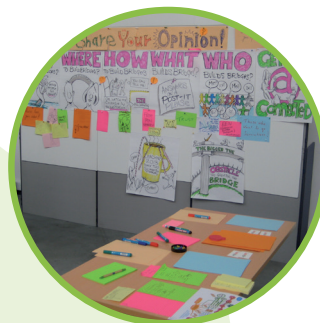
Filosofie metody LEADER vychází z přesvědčení, že jedině místní společenství dobře zná silné a slabé stránky daného regionu a je schopno samo dobře řešit své vlastní problémy.

Základními kameny fungování této metody je 7 hlavních principů, mezinárodně uznávanými napříč Evropskou unií a postupně také mimo ni.

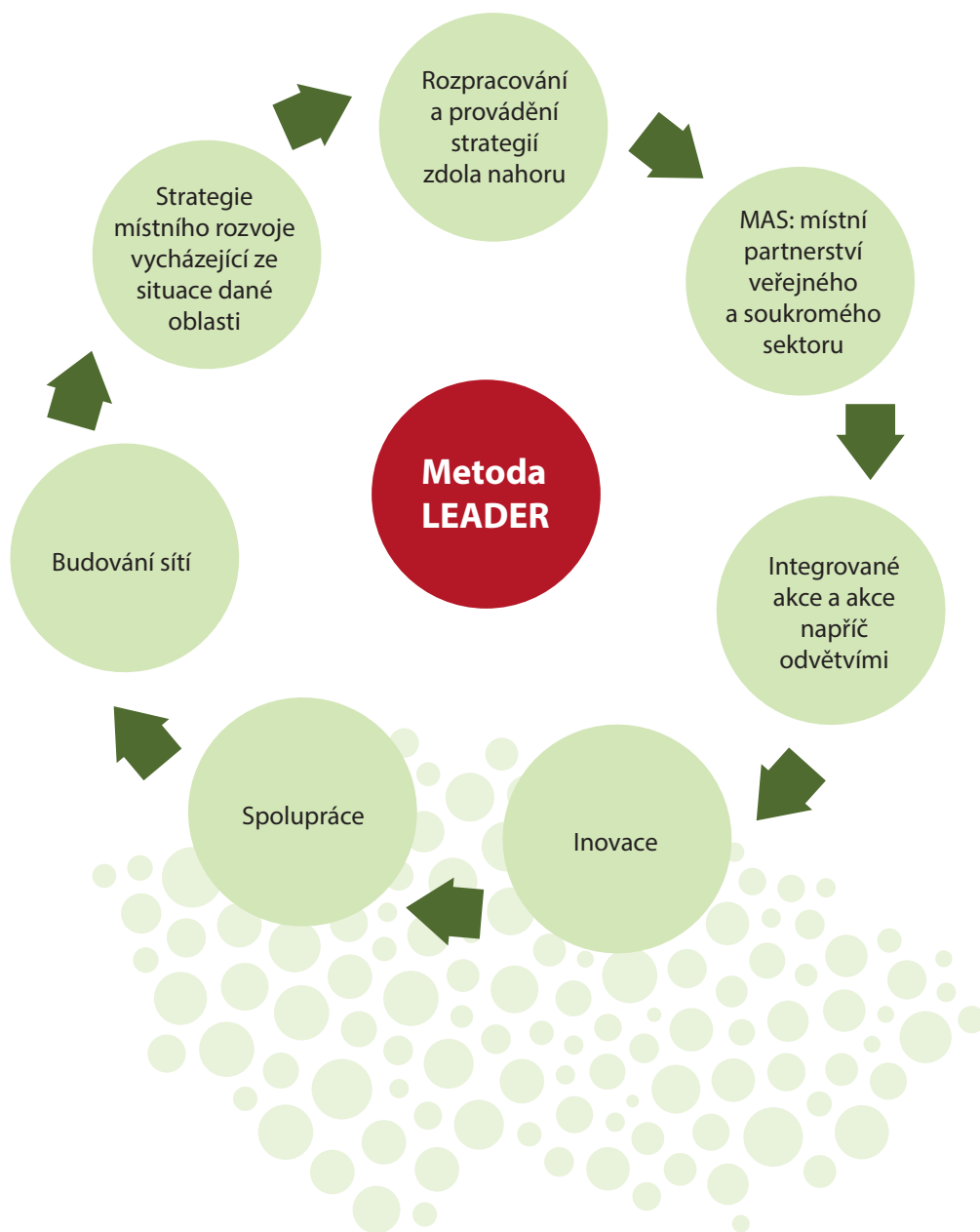

Principy metody LEADER

1. strategie místního rozvoje podle jednotlivých oblastí, určené pro řádně vymezená subregionální venkovská území,
2. partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem na místní úrovni – tzv. místní akční skupiny (MAS),
3. přístup zdola nahoru („BOTTOM UP“) spojený s tím, že rozhodovací pravomoc týkající se vypracování a provádění strategií místního rozvoje náleží místním akčním skupinám,
4. více odvětvové navrhování a provádění strategie založené na součinnosti mezi subjekty i projekty z různých odvětví místního hospodářství,
5. uplatňování inovačních postupů,
6. provádění projektů spolupráce,
7. vytváření sítí místních partnerství.

Principy metody LEADER

Principy metody LEADER

1) existující strategie místního rozvoje

Pro kompaktní rozvoj území, které je předmětem posouzení, je důležité zmapovat jeho silné a slabé stránky. Vědět, jaká jsou možná ohrožení a jaké příležitosti je v daném regionu možné do budoucna využít. Na základě detailně zmapovaného výchozího stavu území je žádoucí zpracovat strategii místního rozvoje, která pokud vychází z detailní analýzy, není jen výčtem toho, co je nutné zajistit, ale je souhrnným rozvojovým plánem, který povede ke kompletnímu rozvoji území v širokém rozsahu oblastí, který bude vzájemně provázán.

2) partnerství mezi veřejnou a soukromou sférou na místní úrovni tvořící místní akční skupinu (MAS)

Partnerství veřejného a soukromého sektoru je realizováno prostřednictvím místních akčních skupin. V rámci MAS vzájemně spolupracují zástupci veřejného (obce, organizace založené obcemi, kraji, státem) a soukromého (podnikatelé, neziskové organizace, aktivní občané) sektoru, kteří působí na území MAS. Podíl jednotlivých sektorů v MAS by neměl převyšovat 49 %. MAS by měla spojit veřejné a soukromé partnery, měla by být dobře vyvážená a reprezentovat stávající místní zájmové skupiny napříč spektrem společensko-hospodářských odvětví v dané oblasti.

3) přístup „zdola nahoru“ při přípravě i realizaci strategie

Přístup „zdola nahoru“ znamená, že místní účastníci se podílí na rozhodování o strategii a volbě priorit, které mají být v místní oblasti sledovány. Díky přístupu zdola a zapojení místních aktérů jsou posilovány místní lidské zdroje a sounáležitost lidí s místem, kde žijí. Zapojením místních účastníků se rozumí místní populace jako celek, hospodářské a sociální zájmové skupiny a reprezentativní veřejné a soukromé instituce. Účast by se neměla omezovat na počáteční fázi (tvorba strategie místního rozvoje), ale měla by trvat během celého procesu, tedy v průběhu naplňování strategie prostřednictvím realizovaných projektů a při vyhodnocení výstupů naplňování strategie.

Principy metody LEADER

4) integrované a multisektorové akce

Projekty realizované na základě místní strategie jsou založené na součinnosti mezi jednotlivými subjekty z různých odvětví (hospodářské, sociální, kulturní, environmentální apod.). Plánované a následně realizované projekty by měly být navzájem propojené a koordinované jako sourodý celek. Strategie a projekty MAS propojují různé typy aktivit např. investiční projekty se vzdělávacími akcemi apod., čímž vzniká spolupráce mezi aktéry působícími v regionu. Výsledný přínos přináší řadu synergických efektů a rozvoj území probíhá rovnoměrně a koordinovaně.

5) inovační přístup

Metoda LEADER může sehrát významnou roli při stimulaci nových a inovačních přístupů k rozvoji venkovských oblastí. MAS při realizaci svých strategií místního rozvoje uplatňují a podporují inovativní řešení problémů prostřednictvím zavedení nových produktů, procesů nebo postupů (např. založení nové organizace nebo nového trhu, netradičních řešení apod.). Ve venkovských oblastech může tato podpora znamenat i přenos a přijetí inovací vyvinutých jinde, modernizaci tradičních forem know-how nebo nalézání nových řešení přetrvávajících problémů venkova, které se v rámci jiných politických zákroků nepodařilo vyřešit uspokojivým a udržitelným způsobem.

Principy metody LEADER

6) mezinárodní a národní spolupráce

Spolupráce zahrnuje účast místní akční skupiny na společném projektu s jinou místní akční skupinou uplatňující principy metody LEADER nebo se skupinou, která uplatňuje podobný přístup v jiném regionu, členském státu Evropské unie, nebo dokonce i mimo ni. Projekty spolupráce nejsou jen pouhou výměnou zkušeností. Musí zahrnovat konkrétní společný projekt s konkrétním výstupem, pokud možno pod společným rámcem.

7) vytváření sítí

Místní akční skupiny z různých území vzájemně spolupracují a vyměňují si zkušenosti v rámci partnerských sítí, v ČR např. prostřednictvím NS MAS, v Evropě prostřednictvím Evropské asociace LEADER pro rozvoj venkova (European LEADER Association for Rural Development – ELARD). Sdílení informací a zkušeností je žádoucí nejen formou zapojení se do obdobných asociací, ale také vytvářením spolupracujících místních akčních skupin působících v krajích v rámci geografických celků, vytváření partnerství s místními akčními skupinami ze zahraničí apod.

Vytváření sítí zahrnuje výměnu dosažených výsledků, zkušeností a know-how mezi místními akčními skupinami, venkovskými oblastmi, zástupci státní správy a organizacemi, které se podílejí na rozvoji venkova v rámci Evropské unie bez ohledu na to, zda jsou přímými příjemci podpory v rámci iniciativy LEADER.

Vytváření sítí je prostředkem přenášení osvědčených postupů, šíření inovací a stavění na zkušenostech z místního rozvoje venkova. Sítě vytvářejí spojení mezi lidmi a venkovskými oblastmi a mohou pomoci překonat izolaci, se kterou se musí vyrovnávat některé venkovské oblasti. Používání sítí může podnítit projekty spolupráce tím, že se navazují kontakty mezi jednotlivými místními akčními skupinami, subjekty v rámci jednotlivých oblastí působnosti nebo jednotlivci.

Standardy místních akčních skupin

Standardy jsou požadavky, které musí MAS splňovat pro to, aby prokázala, že je schopna podílet se na implementaci programů financovaných z Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF). Po prokázání standardů získá MAS Osvědčení o splnění standardů MAS a následně může žádat o podporu implementace své Strategie komunitně vedeného místního rozvoje (SCLLD) pro území MAS v rámci programového období 2014–2020.

Za nastavení standardů je zodpovědné ministerstvo zemědělství, a to také zpracovalo Metodiku pro standardizaci místních akčních skupin v programovém období 2014–2020, která byla schválena vládou dne 21. května 2014. Standardy jsou nastavovány na základě zkušeností z minulého programo-

vého období v souladu s podmínkami stanovenými ve Společném nařízení Evropského parlamentu a Rady. Zejména je kladen důraz na to, aby MAS byla otevřeným místním partnerstvím a aby všechny činnosti MAS vykonávané vůči platební agentuře, řídicím orgánům, žadatelům i široké veřejnosti v území byly maximálně transparentní a nediskriminační.

Proces příjmu žádostí o standardizaci MAS byl zahájen 22. listopadu 2014 a ukončen 30. června 2015 s konečným číslem podaných žádostí 180 MAS. Toto je také maximální počet MAS, které by mohly případně předložit své SCLLD k hodnocení při obdržení Osvědčení o standardizaci po splnění zadaných podmínek.

Práce s komunitou

V MAS nesmí chybět zapojení veřejnosti do diskuze o rozvoji venkovské oblasti v rámci zpracování SCLLD včetně diskuze nad každým projektem významnějšího charakteru pro místní komunitu.

Účast veřejnosti na popisu situace, potřeb místních komunit a cílů různých sektorových, profesních či zájmových skupin nejen přináší zpracovateli důležité informace, ale má významnou roli procesní: rozšiřuje „vlastnictví“ strategie na místní komunitu,

předchází konfliktům a problémům při realizaci strategie, pomáhá vytvářet synergie, zvyšuje sebevědomí místních obyvatel a rozvíjí místní sociální kapitál.

Participativní vznik strategické části a akčního plánu je samozřejmě náročnější na organizaci a čas než čistě expertní zpracování. Nezbytné zapojení dalších odborníků (facilitátorů, moderátorů atd.) a využití speciálních metod je vítáno a dobře popsáno v odborné literatuře.

Možné postupy komunitního projednávání SCLLD

- Dotazníkové šetření a tematické skupiny dotčených aktérů při sběru dat a hodnocení dosavadní situace, sběru námětů apod.
- Kulaté stoly, pracovní skupiny, metoda tvorby vize komunity apod.
- Veřejné setkání s připomínkováním, možnost korespondenčního připomínkování apod.
- Důležitý je komunikační nástroj, který mohou účastníci projednávání sdílet a je pro ně srozumitelný a snadno dostupný (např. speciální sekce na internetové stránce s moderovanou diskusí, vývěska na veřejně dostupném místě, výstava s grafickými a textovými výstupy dosavadního plánování a možností připomínkovat je apod.).
- Při práci s komunitou nesmí chybět střídání různých forem práce, jako jsou semináře, workshopy, pracovní skupiny, kulaté stoly, veřejné diskuze a také i prosté rozhovory s občany nebo dotazníky.
- Nezbytné je také zapojení dalších odborníků (facilitátorů, moderátorů atd.) a využití speciálních metod.

10 hříchů metody LEADER

Na základě dlouhodobých zkušeností by nikdo z řídicích pracovníků, manažerů a odborníků MAS při své každodenní práci v organizaci neměl zapomínat při výkonu své činnosti na kontrolu svého počínání.

Realizace bez následujících aspektů je totální chyba:

1. BEZ spoluúčasti a partnerství.
2. BEZ morálky a korektnosti.
3. BEZ aktivizace a mobilizace.
4. BEZ informací a vzdělávání.
5. BEZ uskutečnitelnosti a udržitelnosti.
6. BEZ rozvah a financí.
7. BEZ projektů a plánování.
8. BEZ infrastruktury a životního prostředí.
9. BEZ chudých lidí a solidarity.
10. BEZ žen a mladých lidí.

Přístup LEADER prokázal v průběhu let svou opodstatněnost již tolika způsoby. Například ukázal, že se setkáme s kladnou odezvou, svěříme-li pravomoc místním obyvatelům žijícím ve venkovských oblastech. Jakmile nemusí jen nečinně přihlížet a čekat, až jejich problémy vyřeší někdo jiný a přijde s nápady seshora, dokážou v sobě často zmobilizovat spoustu energie. Berou odpovědnost za svůj rozvoj do vlastních rukou. Přicházejí s nápady. Plánují a jednájí s tvůrci programů.

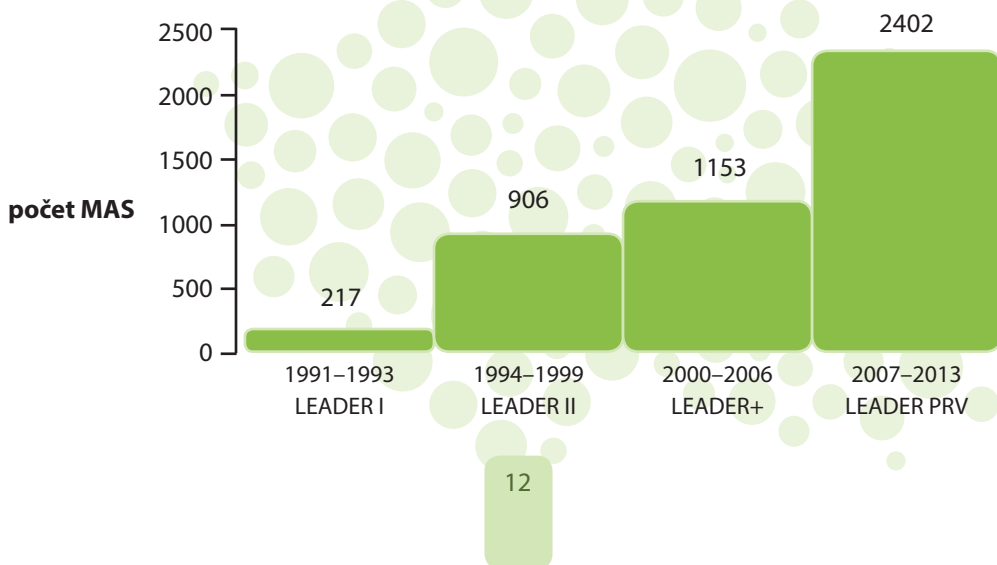
Historie LEADER v EU a v ČR

Iniciativa Evropské unie – metoda LEADER vznikla již roku 1991 s hlavním cílem intenzivně podporovat rozvoj venkova prostřednictvím místních obyvatel – venkovanů. Evropská komise tak postupně vytvořila metodu, která venkovským komunitám umožňuje aktivně formovat vlastní budoucnost. Ve „starých“ členských zemích EU (15) byly postupně od roku 1991 realizovány iniciativy LEADER I, LEADER II a LEADER+. Na tyto aktivity plynule navázal LEADER 2007–2013 v celé EU.

Metoda LEADER se v České republice rozvíjela velmi intenzivně, dá se říci až geometrickou řadou. Masivní rozšíření metody LEADER v ČR v letech 2003–2006 byl jednoznačně ovlivněn Programem obnovy venkova, který byl v ČR realizován v letech 1991–2006. Bez této přípravy zaměřené na obnovu a rozvoj venkova, do které vložila Česká republika 6,5 mld. Kč, by pravděpodobně nikdy nemohlo dojít k tak výraznému rozmachu.

Současně byl od roku 2004 nastartován „Český LEADER“. Ministerstvo zemědělství přebralo tuto iniciativu a pod jeho vedením probíhal LEADER ČR 2004, 2005, 2006, 2007 a 2008 (financováno ze státního rozpočtu). V rámci programu LEADER+ pilotně realizovalo své strategie 10 MAS. LEADER 2007–2013 podpořený z Programu rozvoje venkova 2007–2013 umožnil v I. kole v roce 2008 vybrat 48 MAS a následně v roce 2009 vybrat 32 MAS, a tím naplnit předpokládaný limit 80 MAS, které měly působit v letech 2007–2013 na území ČR. Hned následně na základě rozhodnutí ministra zemědělství bylo dodatečně podpořeno ještě dalších 32 MAS a celkový počet MAS působících v letech 2007–2013 na území ČR se ustálil na počtu 112. Ostatní nepodpořené místní akční skupiny mohly být zapojeny formou projektů spolupráce místních akčních skupin, podpořených také z Programu rozvoje venkova 2007–2013.

Vývoj počtu MAS v EU

Budoucnost metody LEADER

Na základě zkušeností se metoda LEADER financovaná ze strukturálních fondů EU, která měla pomoci venkovským subjektům přehodnotit dlouhodobý potenciál jejich regionu, ukázala jako účinný a účelný nástroj při provádění rozvojové politiky.

Iniciativa LEADER, která má trvalou podporu EU od roku 1991, se stala důležitým prvkem politiky rozvoje venkova a je přijímána po celé Evropě. Od roku 2007 se LEADER stal v některých zemích EU nástrojem provádění politik také v oblasti evrop-

ského rybářství. Tím byl doplněn Program rozvoje venkova 2007–2013, který tuto metodu využíval průřezově všemi svými osami s cílem umožnit integrované projekty k naplnění realizace Strategických plánů LEADER, podpořených strategií MAS.

Za posledních 20 let se metoda LEADER dopracovala ke komunitně vedenému místnímu rozvoji (CLLD) a rozšířila tím možnost financování projektů k naplňování strategií MAS.

Součástí je také nastavení společných pravidel pro všechny příslušné Evropské strukturální a investiční fondy a zajištění úzké koordinace mezi nimi. Komunitně vedený místní rozvoj by měl zohlednit potřeby a potenciál dotčených lokalit a rovněž relevantní socio-kulturní charakteristiky.

Komunitně vedený místní rozvoj

Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD) je specifický nástroj používaný na subregionální úrovni a je doplňkovým opatřením k dalším aktivitám na podporu rozvoje na místní úrovni. CLLD může mobilizovat a zapojit místní komunity a organizace do plnění cílů strategie Evropa 2020, jako je inteligentní a udržitelný rozvoj podporující začlenění, posilování územní soudržnosti a dosahování konkrétních cílů politiky.

Ve specifických typech území je tedy účelné, aby docházelo ke koncentraci intervence, zacílené na daný problém napříč programy. V českém kontextu jsou těmito nástroji Integrované územní investice (ITI), Integrované plány rozvoje území (IPRU) a Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD), které jsou realizovány na základě zpracované a schválené integrované strategie naplňované projekty.

Komunitně vedený místní rozvoj:

- se zaměřuje na konkrétní subregionální území,
- je veden místními akčními skupinami složenými ze subjektů, které zastupují veřejné a soukromé místní socioekonomické zájmy, v nichž na rozhodovací úrovni nepředstavují ani veřejné orgány definované podle vnitrostátních předpisů ani žádná z jednotlivých zájmových skupin více než 49 % hlasovacích práv,
- se uskutečňuje na základě Strategie komunitně vedeného místního rozvoje (SCLLD),
- je koncipován s ohledem na místní potřeby a potenciál, zahrnuje inovativní prvky v místních souvislostech, vytváření sítí a případně spolupráci.

Dle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013 o společných ustanoveních je komunitně vedeným místním rozvojem myšlena ucelená soustava operací za účelem splnění cílů a potřeb na místní úrovni, která přispívá k dosažení strategie Unie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění a která je koncipována a prováděna místní akční skupinou.

Nastavení CLLD se v roce 2015 dopracovává. Výstupem je dne 1. srpna 2015 vyhlá-

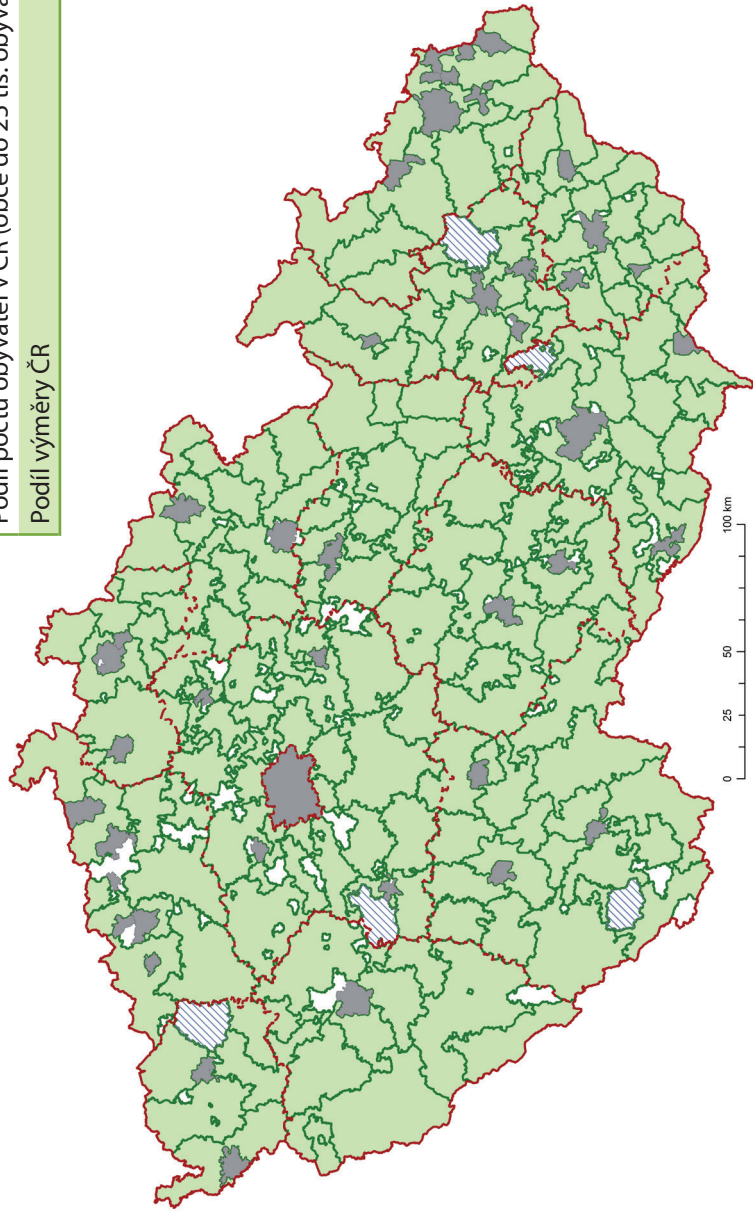
šená výzva k předkládání žádostí o podporu Strategií komunitně vedeného místního rozvoje s příjmem žádostí od 1. září 2015. CLLD bude realizován nejen prostřednictvím Společné zemědělské politiky, ale i prostřednictvím dalších operačních programů v rámci Evropského fondu pro regionální rozvoj a Evropského sociálního fondu. Integrovaný nástroj CLLD je nastaven v Programu rozvoje venkova, Integrovaném regionálním operačním programu, OP Zaměstnanost a OP Životní prostředí.

MAS na území České republiky

- MAS podala žádost o standardizaci (180)
- města nad 25 tis. obyvatel
- vojenský prostor

Místní akční skupiny k 1. 8. 2015

Počet MAS, které podaly žádost o standardizaci	180 MAS
Podíl počtu obcí v ČR	94 %
Podíl počtu obyvatel v ČR	58 %
Podíl počtu obyvatel v ČR (obce do 25 tis. obyvatel)	95 %
Podíl výměry ČR	90 %

Zdroje informací o metodě LEADER:

Publikace čerpala z veřejně dostupných materiálů vydávaných Ministerstvem zemědělství ČR, Národní sítí Místních akčních skupin České republiky a Evropskou unií.

Výběr osvědčených postupů programu LEADER+, vydáno Evropskou Komisí, Generálním ředitelstvím pro zemědělství a rozvoj venkova v roce 2007, 2008 a 2009

LEADER budoucnost venkova, vydáno Ministerstvem zemědělství ČR v roce 2009

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 o společných ustanoveních ze dne 17. prosince 2013, vydáno v Úředním věstníku L 347/320 dne 20. prosince 2013

Současnost a budoucnost venkova, vydáno NS MAS v roce 2014

Dále bylo čerpáno z metodik, výstupů projektů spolupráce realizovaných v rámci 22. kola Programu rozvoje venkova ČR 2007–2013 dostupných z

<http://nsmascr.cz/projekty-spoluprace/>

Účelem realizovaných projektů bylo posílit spolupráci MAS mezi sebou a předávání správné praxe a postupů. S využitím zkušeností z období 2007–2013 MAS v rámci projektu společně zpracovaly doporučující metodiku (tj. soupis praktických příkladů, inspirativních řešení a doporučení, včetně případových studií) týkající se jednoho z následujících témat:

„Přidaná hodnota spolupráce“ (4 metodiky)

„Evaluace a monitoring MAS“ (11 metodik)

„Uplatňování principu LEADER (zejména přístup zdola nahoru), organizační struktura MAS a proces výběru projektů (rovný přístup, transparentnost a etický kodex MAS apod.), využití MAS jako platformy pro různé aktivity v oblasti regionálního rozvoje apod.“ (9 metodik)

www.nsmascr.cz
info@nsmascr.cz

Publikaci vydala Národní síť místních akčních skupin v srpnu 2015 v rámci realizace projektu **„Rozvoj venkova na základě kvalitně zpracovaných strategií místních akčních skupin“** podpořeného Ministerstvem zemědělství ČR (Podpora nestátních neziskových organizací).

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ